

Sejmik
Województwa
Małopolskiego

Stowarzyszenie
Gmin i Powiatów
Małopolski

Kazimierz Barczyk

Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego
Przewodniczący Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Małopolski

Wnioski Krakowa i Małopolski z pięcioletnich doświadczeń w gospodarce odpadami

IX Międzynarodowe Forum Gospodarki Odpadami SOSEXPO 2020

Warszawa, 11 marca 2020 r.

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 1 lipca 2011 r. zrewolucjonizowała dotychczasowy system gospodarki odpadami komunalnymi m. in. poprzez **przejęcie przez gminy „władztwa” nad odpadami jak i ustanowieniem obowiązku zbiórki odpadów komunalnych w sposób selektywny**. W oparciu o doświadczenia województwa małopolskiego dokonane zostały nowelizacje przedmiotowej ustawy mające na celu usprawnienie systemu gospodarowania odpadami.

I. CELE WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI

Celem nadrzędnym jest rozwijanie na terenie Województwa Małopolskiego systemu gospodarki odpadami opartego na **zapobieganiu powstawania odpadów, przygotowywaniu ich do ponownego użytku, recyklingu** oraz innych metodach odzysku i unieszkodliwiania.

Zgodnie z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami przyjmuje się następujące cele główne w zakresie gospodarki odpadami:

- system oparty na gospodarce o obiegu zamkniętym gdzie materiały oraz **surowce powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe**, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane,
- przerwanie powiązania między rosnącą ilością odpadów a wzrostem gospodarczym oraz **położenie nacisku na zapobieganie powstawaniu odpadów i na ponowne ich użycie**,
- **intensyfikacja odzysku**, szczególnie recyklingu szkła, metali, tworzyw sztucznych, papieru i tektury, ZSEE (zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny) oraz uzyskiwania energii zawartej w odpadach zgodnie z wymogami ochrony środowiska,
- **ograniczenie ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach odpadów**,
- **ograniczanie zjawiska nielegalnego składowania odpadów**.

masa odpadów przetworzonych w 2018 roku – 123 566 Mg (20 03 01¹)
96 384 Mg (19 12 12²)

Obecnie na terenie Województwa Małopolskiego **instalacje do przetwarzania odpadów zmieszanych są wystarczające**, jednak odnotowuje się **niedobór instalacji do recyklingu jak i do zagospodarowania frakcji palnej po przetworzeniu odpadów komunalnych**.

W chwili obecnej **chęć budowy instalacji do termicznego przetwarzania odpadów zgłosiło 11 instalacji**. Przeważa opinia o potrzebie **budowy spalarni** powstałych po przetworzeniu odpadów komunalnych m.in. **w Krakowie, Tarnowie, Gorlicach oraz wspólnej dla Podhalu Sądeckiego**.

Wcześniej na przełomie 2004 i 2005, gdy jako przewodniczący SGiPM byłem przedstawicielem samorządów w Komitecie Sterującym Funduszu Spójności przy Ministerstwie Środowiska, przy oporze reprezentantów organizacji ekologicznych wpisaliśmy na listę rezerwową budowę krakowskiej spalarni, z m.in. z uwagi na przepełnienie wysypiska śmieci pomiędzy Krakowem i Wieliczką.

Oddana do użytku w 2016 r. EKOSPALARNIA w Krakowie umożliwia przekształcanie 220 tys. ton odpadów komunalnych w ciągu roku. W wyniku spalania wyprodukowana zostaje energia elektryczna (około 65 000 MWh), i energia cieplna (280 000 MWh). Energia uzyskana w procesie termicznego przekształcania jest w znacznej części energią odnawialną, a więc ekologiczną.

IV. Problem ze wrastającymi cenami za odbiór odpadów komunalnych.

Głównymi przyczynami wzrostu cen są:

- wzrost ilości odbieranych odpadów od mieszkańców,
- koszty pracy,
- wzrost cen za transport,
- wzrost cen energii,
- wzrost kosztów zagospodarowania odpadów powstających w MBP („frakcja wysokokaloryczna” 2018 - 180zł/Mg, 2019 – 350zł/Mg, w 2020 – 530zł/Mg)
- koszty dostosowania do konkluzji BAT (ang. Best Available Techniques³),
- koszty związane z realizacją nowych przepisów dot. magazynowania, w tym monitoring wizyjny, zabezpieczenie roszczeń, wymogi przeciwpożarowe,
- wzrost tzw. „opłaty marszałkowskiej” - znaczący wzrost cen dla podstawowych frakcji wytwarzanych w MBP przeznaczonych do składowania nastąpi w 2020 r. - 270 zł (19 05 99⁴, 19 12 12).

Przedsiębiorcy borykają się z problemem zagospodarowania frakcji posortowniczej, która ze względu na swoją wysoką kaloryczność, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, nie może trafić na składowisko odpadów. **Odpady wysokokaloryczne doskonale nadają się do zagospodarowania w energetyce cieplnej**, ale niestety obecne otoczenie prawne **nie pozwala na budowę instalacji do termicznego przetwarzania odpadów dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców**. W związku z tym koszt zagospodarowania pozostałości z sortowania stale rośnie, co nie rokuje obniżeniem cen w najbliższym czasie.

Od 1 stycznia 2020 r. samorzady mają obowiązek egzekwowania zbierania bioodpadów w sposób selektywny – to znaczy, że we wszystkich gminach mieszkańcy muszą traktować bioodpady, jako osobną, piątą frakcję. Dotychczas rocznie składowano około 3 mln ton odpadów kuchennych oraz 1 milion ton odpadów zielonych. Odpady te często trafiały, jako zmieszane, do wstępnej segregacji w instalacjach mechaniczno-biologicznego przetwarzania (MBP), a produkty przetworzenia odpadów kierowane były na składowiska, gdzie powoli ulegały całkowitemu rozłożeniu. Jednakże **przy stale rosnącej tzw. „opłacie**

¹ Nie segregowane (zmieszane) odpady komunalne

² Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów

³ Najlepsze Dostępne Techniki

⁴ Pozostałości z sortowania odpadów zmieszanych - frakcja podstawa (stabilizat nie odpowiadający wymaganiom)

marszałkowskiej” oraz z racji unijnych regulacji (35 % odpadów ulegających biodegradacji będzie mogło trafić na składowiska) przedsiębiorstwa będą musiały poszukać efektywniejszych metod radzenia sobie z bioodpadami. Odbiór i zagospodarowanie odpadów „bio”, jako osobnej frakcji, jest dużym wyzwaniem ekonomicznym dla firm odbierających odpady, które muszą zainwestować w dodatkowy sprzęt czy pracowników, a także zaopatrzyć mieszkańców w kolejny rodzaj pojemników i worki na bioodpady.

Wspomniana wyżej tzw. „opłata marszałkowska” przez ostatnie 4 lata wzrosła aż kilkukrotnie. W 2014 r. jednostkowa stawka opłaty dla pozostałości z sortowania wynosiła 73,60 zł za 1 tonę, 2019 r. - 170 zł, obecnie to aż 270 zł. Wzrost opłat środowiskowych znacząco wpływa na koszty prowadzenia działalności, a co za tym idzie przedsiębiorcy zajmujący się odbiorem i zagospodarowaniem odpadów są zmuszeni przenosić część kosztów na osoby korzystające z ich usług, czyli po prostu podnosić ceny. Równocześnie należy mieć na uwadze, iż wzrost przedmiotowej opłaty ma na celu ograniczenie ilości odpadów kierowanych na składowanie. Zgodnie z przyjętym pakietem odpadowym w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym do 2035 roku dopuszcza się składowanie maksymalnie 10 % odpadów komunalnych.

Zmiana systemu opłat za śmieci jest nieunikniona z powodu zmian przepisów krajowych. **Wszyscy właściciele nieruchomości zobowiązani będą do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, co spowoduje m.in. wyższe koszty transportu odpadów. W skali Krakowa to ponad 20 mln zł rocznie.**

Gminy samodzielnie ustalają stawki za wywóz śmieci segregowanych i niesegregowanych, nie mogą jednak dowolnie narzucać cen. Koszt usługi jest oparty o maksymalne stawki wskazane w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. **Samorządy mogą żądać od osób niesegregujących śmieci nawet czterokrotnie wyższych opłat niż od mieszkańców, którzy zdecydują się na segregację.** Warto jednak zaznaczyć, że decyzje gminy są często uzależnione od stawek narzucanych przez przedsiębiorstwa zajmujące się wywozem śmieci. W wielu regionach usługi odbioru odpadów świadczy tylko jeden podmiot, a brak konkurencji często skutkuje niebotycznymi opłatami dla mieszkańców. Taka sytuacja ma miejsce w wielu gminach Małopolski.

Wydatki na funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami rosną z roku na rok. W 2018 r. pochłonęły w Krakowie ponad 197 mln zł, w 2019 – 226 mln zł, a szacunki na 2020 r. wskazują, że wyniosą one ok. 256 mln zł, czyli o około 15 proc. więcej niż w roku poprzednim. **Zgodnie z przepisami, system gospodarki odpadami musi się samodzielnie finansować. Gmina nie może z własnego budżetu dopłacać do tego systemu.** W związku z tym zaproponowano w Krakowie kilka metod obliczania stawek za gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- od osoby:
  - wariant I: koszt miesięczny systemu na jedną osobę 29,00 zł
  - wariant II: zabudowa jednorodzinna 36,00 zł od jednej osoby / zabudowa wielorodzinna 27,00 zł od jednej osoby
- od ilości zużytej wody: stawka za 1 m³ wody: 8,10 zł
- od gospodarstwa domowego: zabudowa jednorodzinna 59,00 zł / zabudowa wielorodzinna 49,00 zł
- od powierzchni mieszkalnej.

V. Rekomendacje zmierzające do odpowiedniego znowelizowania przepisów przez Ministerstwo Środowiska dla poprawy efektywności systemu gospodarki odpadami i ograniczenia wzrostu cen

W imieniu samorządów skupionych w Stowarzyszeniu Gmin i Powiatów Małopolski oraz Federacji Regionalnych Związków Gmin i Powiatów RP rekomendujemy podjęcie działań w celu ograniczenia wzrostu cen za odbiór odpadów m.in. poprzez:

- zamrożenie tzw. „opłaty marszałkowskiej”, która ustalana jest rozporządzeniem Rady Ministrów,
- edukację ekologiczną w zakresie odpowiedniej segregacji odpadów,

- widoczne i jasne oznakowanie produktów, aby każdy konsument wiedział do jakiego pojemnika wyrzucić dany odpad oraz zastosowanie prostych grafik recyklingowych informujących o możliwości ponownego wykorzystania produktu,
- znowelizowanie przez Ministerstwo Klimatu prawa umożliwiającego budowę instalacji do termicznego przetwarzania odpadów wysokokalorycznych o łącznej przepustowości dostosowanej do potrzeb rynku odpadów
- wprowadzenie opakowań zwrotnych i systemu kaucjonowania – „daj butelce drugie życie”,
- rozszerzenie odpowiedzialności producenta.